

УДК 821.161.2-311.1 – Винниченко

А. С. Дубровська

ОПОЗИЦЯ “ДІМ” / “АНТИДІМ”
У РОМАНІ В. ВИННИЧЕНКА “ХОЧУ!”

Просторова семіотика як засіб художнього моделювання світу ґрунтовно досліджувалася в роботах М. Бахтіна, Ю. Лотмана, В. Топорова та ін. Саме “простір у художніх текстах і контекстах модулює час, етико-релігійні, психологічні, етнографічні смисли, які конденсуються в символах” [2, с. 170]. Серед універсальних тем світового фольклору, на думку Ю. Лотмана, однією з чільних є тема “протиставлення символу “Дому” (свого, безпечного, культурного простору, який охороняють боги) й “Антидому”, “лісового дому” (чужого, диявольського простору, місця тимчасової смерті, потрапляння до якого рівнозначне подорожі до потойбічного світу)” [7, с. 314].

Мотив “Дому” / “Антидому” не був предметом дослідження винниченкознавців, що й визначило актуальність пропонованої статті. Відтак ітиметься про особливості втілення опозиції “Дому” / “Антидому”, мотиву “бездомності” в романі “Хочу!” (зважаючи на обмежений обсяг статті тільки на прикладі одного твору).

“Дім” у традиційному розумінні – захищене місце, центр родового всесвіту, приручений Космос; місце, де сконцентрована життєва енергія [9, с. 72; 10, с. 61]; макрокосм, який стягує до цього місця все “благє”, “гарне”, “сонячне” [10, с. 65]; оберіг у системі оберегів [10, с. 65]. “Створення справжнього “Дому” можливе тільки в культурі стабільній, патріархально організованій, пов’язаній наявністю наскрізних сюжетів, глобальних метафізичних наративів, які можливо вкласти в уста Владі, Духу, Богів” [4, с. 16].

“Дім” – поняття антропоцентричне. З одного боку, він будується як зменшена модель усесвіту, з іншого боку, порівнюється з тілом людини [11, с. 73]. Для людини “Дім” може бути тільки рідним, інакше він перестає бути “рідним простором” й втрачає свою сакральність [4, с. 26; 9, с. 72]. Саме в основі ідеї “Дому” “лежить архетип крові – зв’язаності членів родини кривими узами” [9, с. 73]. Диференціація роду надалі сприяє тому, що основою дому стає родина, тому під “домом” прийнято розуміти життя родини, хоча сама по собі ідея дому має більше фундаментальне значення. Раніше дім тримався на роді, рід скріплювався землею. Згодом ідея дому розширюється до ідеї батьківщини [10, с. 63]. “Всесвітній, загальнолюдовський “Дім” (батьківщина) й “чужина-бездомність” протистоять один одному як космос хаосу: якщо дім – гармонія й упорядкованість, то їхня відсутність – бездомність чужинного існування” [5, с. 45].

Для людини “Дім” – це її буття, доля. “Зажив своїм будинком” – знайшов статус повноцінного учасника життєвого процесу [10, с. 61]. Саме в цьому сакральному просторі зустрічаються й зближуються народження й смерть, а символічним місцем їхньої зустрічі стають у домі вогнище й піч [10, с. 62]. До “Дому” як до місця зустрічі спрямовані принаймні три сили: “сила Роду в особі Хазяїна; сила світу – благо, добро; нечиста сила – сила невидимого, потойбічного світу – зло” [10, с. 65].

“Домашній дім” чи “Дім-вогнище” – простір тепла й любові [3, с. 171; 10, с. 62], оскільки може бути збудований тільки любов’ю [5, с. 40]. Тепло, “реально й символічно наповнюючи житло енергією єднання, перетворює дім на онтологічний початок, що зближає й перетворює різних, не пов’язаних навіть кровними узами людей у домочадців”. На чолі ж стоїть володар дому, точніше, володар вогнища – глава Роду [10, с. 62]. Вогнище – маленьке сонце, його вогонь займається у відносинах “між”, коли “інший” значиміший, ніж власне “я” [10, с. 62]. Але сонце може й згаснути, вогнище – зазнати метаморфоз і постати у нових спотворених формах [10, с. 62]. Тоді замість традиційного “рідного Дому” з’являється ворожі сутності людини “псевдодім” або “Антидім”. Відбудеться підміна цінностей, втрадиться зв’язок із Родом. “Дім-вогнище” перетвориться на “псевдодім”: “дім-фортецю”, “дім-в’язницю”, “дім-чашу”, “жовтий дім” або “дім скорботи” (божевільню), “казенний дім”, “дім-вокзал”, “дім-лаву”, “дім-цвинтар”, “дім-келію” й, нарешті, “вічний дім” (труну) [3, с. 161; 9, с. 73]. Відтак поняття дому є амбівалентним, оскільки “не виключає особливе становище людини в світі – її споконвічної бездомності, відсутності природного вкорінення” [9, с. 70]. Отже, в естві “Дому” закорінена споконвічна подвійність і проблемність: “відсутність опори й прагнення до вкорінення, розкиданість і зосередженість, початок єднання й відокремлення” [9, с. 71]; або загроза живому або джерело творчості й волі [6, с. 36].

Саме в романі В. Винниченка “Хочу!” “Дім” у значенні безпечного сакрального простору, де людина могла залишатися собою, перетворюється на “псевдодім”, що дає лише тимчасовий притулок, не захищає від руйнівного впливу “чужого”, навіть ворожого простору. Персонажі опиняються на самоті, втрачають зв’язок зі своїм родом, батьківщиною: головний персонаж поет Андрій Халела так і не зміг прижитися в “богемному” середовищі Петербурга, в якому панує культ тіла, розпуста, плітки. Безглуздість життя й внутрішня порожнеча, спричинена переоцінкою вартостей, неможливість любити ближнього, по-справжньому кохати, обивательське життя “нероб”, “шарлатанів”, “паяців” – “богів”, “вищих істот” [1, с. 102], які не думають про “хліб насущний”, перетворила Халелу на бездуховну, аморальну істоту, сновиду, схожу на “живого мерця”: “лице без жодного виразу, запалі очі, бліде довге з синюватим відтінком обличчя” [1, с. 98].

В
свідоміс
“чужій”
[1, с. 102
немає н
виникаю
 (“недому
анонімн
[4, с. 19;
[3, с. 171

Б
спогадам
виринул
лежав у
шелестя
звідки б
Людина
залишав
виключа
зв’язків
“рідного
“руської
засмучу
він потр
філія м
тощо” [4
світогля
душевно
батьків
(Андрія
Чупрун)
кімнаті.
тепло, с
пахнути
батько..
слабкіст

В
“Антиде
химерни
немає ви
Лі насі
розпусти
зробити
Пелікан
“богемн

Ворожий простір Петербурга, “інобуття” негативно впливає і на свідомість поета, намагається проникнути в його житло. Андрій живе у “чужій” найманій кімнаті, в якій панує “шарудлива, сіра тьма” й сутінки [1, с. 103]. Персонажа гнітить порожнеча не тільки духовна, а й фізична, немає ні справжніх друзів, ні сім’ї, ні коханої жінки, тому у нього виникають думки про суїцид [1, с. 103]. Відмінність дому від житла (“недому”) така, що дім – для кожного “свій”, а житло – для багатьох, анонімне й може бути названо “гуртожитком, бараком, комуналкою” [4, с. 19; 10, с. 56] чи “департаментом, канцелярією, публічним домом” [3, с. 171].

Бездуховне існування в чужому місті протиставляється теплим спогадам персонажа про батьківську домівку в Україні, які несподівано виринули з підсвідомості після невдалої спроби самогубства: “... він лежав у садку батьківського хутора й... слухав Оксану... Її хохлатське, шелестяче шепотіння, змішуючись з ніжним дзвоном, що несвідомо звідки брався, викликало дивно-тужливе солодке відчуття” [1, с. 115]. Людина завжди несе в собі “свій” дім. Однак важливо, щоб “свій” дім залишався “домом Роду”, бо втрата зв’язку людини з Родом, безрідність виключає можливість повернення. “Безрідність – це свідомий розрив зв’язків з Родом” [4, с. 19]. Свого часу Халепа легко відмовився від “рідного” дому, батьківщини, перетворившись на “бездомного” “руського поета”. Проте ця “добровільна бездомність” його не засмучувала, адже не будь-яка людина здатна створити дім і не кожному він потрібен. “Така людина живе в “псевдодомі”, її житло – це не дім, а філія музею, келія ченця або революціонера, приймальня чиновника тощо” [4, с. 22]. І тільки після невдалого самогубства, на порозі смерті в світогляді персонажа відбулися кардинальні зміни. Прагнення повернути душевну рівновагу, несвідомо відновити зв’язок зі своїм родом і батьківщиною зблизило Халепу й “дивних”, на його погляд, “малоросів” (Андрія Степановича Сосненка та його доньки Олени Андріївни Чупрун), які приїхали до столиці у справах й оселилися в сусідній з ним кімнаті. Їхнє товариство відроджувало в Халепі втрачене колись душевне тепло, сповнювало життя новим смислом. І тоді “в кімнаті починало пахнути нагрітими сонцем коноплями..., згадувався мовчазний батько...” [1, с. 121], “...мати, хвора, добра...” [1, с. 143], й від цього слабкість ставала ще солодшою й теплішою” [1, с. 121].

Виникає опозиція “Дому” (рідної домівки в Україні) й “Антидому” (найманої квартири в Петербурзі). Чуже місто манить химерними вогнями, заворожує, заводить у глухі кути, з яких, здається, немає виходу. Усе ілюзорне, примарне, фантазмагоричне. Кохана жінка Лі насправді – розбещена й холодна “світська дама”, “богиня розпусти”, яка спокушає, намагаючись заволодіти чоловіками й зробити їх “льокайоми” [1, с. 121], “друзі” (Костяшкін, Оглоблін, Пеліканов та інші) – “галаслива, розчервоніла, розстібнута кумпанія”, “богемне” життя в Петербурзі – світ “ресторанів, пльоток, фліртів,

літературно-артистичних гуртків з їхньою взаємною ворожнечею, заздрістю, дріб'язковістю, самовихваленням, порожнечею, нудьгою” [1, с. 200].

Рятуючись від руйнівного впливу Петербурга, головний персонаж переїздить до “своїї” землі – України, щоб почати нове життя. Зазначимо, що простір міста на Дніпрі ніби поділяється на дві частини: верхню, де живуть заможні люди, та нижню – місце скупчення заводів, бідноти, робітників, “повне грукоту, дзвінків, блискання шкла, запахів, криків” [1, с. 179]. Натомість у верхній частині міста панує спокій, гармонія, тиша. “Улиці – як зелені коридори, будинки одноповерхові, біленькі, затишно, миролюбно відгороджені один від одного довгими парканами, на які звисають гілля акацій, бузку, вишень...” [1, с. 179]. Саме тут знаходиться будиночок учителя гімназії Тимофія Миколайовича Чупруна, “невеличкий..., з ганком, присадком перед вікнами, лавочкою біля воріт, словом, такий самий, як сотні інших у цьому кварталі” [1, с. 186]. На перший погляд, це справжній український патріархальний дім, осередок Роду, домашнього вогнища. Тут панує гармонія й взаємопорозуміння у родині. Усі члени сім'ї (Олена, Ніна, Тимофій, Андрій Степанович) з Халепою привітні, веселі, гостинні. Кімната, яку він винайняв у господарів, “була велика, з трьома вікнами, що дивилися в сад..., письмений довжелезний стіл, широченна канапа..., електричні лампи в стелі..., на всю хату килим..., на стінах гравюри українського змісту...” [1, с. 191]. Щось рідне, знайоме, “своє” було у цій кімнаті. Людина завжди шукає в домі те, чого не знаходить у світі, а дім і світ завжди співвідносні й незамінні в повноцінному людському існуванні [8, с. 18]. Тому саме родина Андрія Степановича пробудила в Андрія сум і біль, тугу за своїм народом: “... Воістину, як блудний син, приходжу я в батьківський дім...” [1, с. 191]. Згадуючи про своє гультяйське життя в столиці, він раптом зрозумів, що йому увесь цей час не вистачало родини, сімейного затишку, справжнього кохання, тому сім'я Андрія Степановича, його дім і ця кімната “зробилася йому близькою та рідною” [1, с. 200]. Саме в своєму домі можна не грати роль, а бути собою, бо це безпечний сакральний простір, який охороняє Хазяїн. Андрію не треба в ньому вдавати “вищу людину”, “бога”, для якого немає нічого ні святого, ні гріховного.

Але насправді в романі немає жодного дому в традиційному розумінні. Хранителькою домашнього вогнища Сосненків-Чупрунів, утіленням жіночності й материнства залишається тільки Олена Андріївна – із категорії ідеальних, “білих” жінок, які у В. Винниченка мають право бути матерями й коханими дружинами, але й вона не може вберегти “Дім” від руйнування, бо навіть рідні не є уже такими, тому що розійшлися в поглядах на пріоритети вічного й минутого.

Родинне вогнище Чупрунів згасає: Андрій Степанович і його зять Тимофій не можуть знайти спільної мови через погляди на національне питання, тому старий Сосненко живе окремо від сім'ї. До того ж

Тимофій, “дуже чепурний добродій з тонкими, шляхетними рисами обличчя, з гарною темною борідкою й великими темними очима...”, а у душі “масний, паскудний, розпутний, підлий, брехливий” [1, с. 188], потай зраджує свою дружину Олену з її сестрою-антиподом Ніною, яка навіть у зовнішності має щось демонічне й гріховне: “волосся в неї було... з червонявим відтінком, як темне залізо з іржею. Очі... блідо-зелені чи сірі..., робили враження глибоких і вабливих... Вся якась... жорстка, ніякова, рвучка; можна було скласти про неї думку, як про людину замкнутої, упертої вдачі, швидше недоброї, ніж доброї...” [1, с. 202], “губи її весь час здавалися спухлими: темно-червоні й вогкі, вони ніби були просякнені чимось гріховним, одчаяним, нахабним” [1, с. 294]. Олена вдає, що нічого не помічає, а Ніна марить помстою, хоче вбити Чупруна й себе, від сорому й огиди мало не закінчує життя самогубством [1, с. 278]. Таким чином, сім’я руйнується, панує брехня й ненависть, тому “Дім” перестає бути осередком тепла й любові й перетворюється на “псевдодім”, де під одним дахом живуть “чужі” один одному люди.

І самого Андрія не відпускає “інобуття”: разом із ним до міста на Дніпрі переїздить уся його “дика кумпанія” (Ліда, Костяшкін, Чалаков, Оглоблін, Пеліканов, Андрусевич, Катя) й оселяється в Чалаківському домі – “страшному будинку з привидами” на околиці міста. Цей дім знаходиться на периферії, кордоні між “своїм” (людським) та “чужим” (ірраціональним простором, “інобуттям”). Відомо, що чим ближче до кордону поселення, тим ближче до нього “чужий” простір [8, с. 69], тим більша можливість появи аномалій.

Чалаківський дім – інфернальний простір, осередок привидів і нечистої сили. Дім зажив славу “проклятого” ще до того часу, як туди приїхали “дивні” гості з Петербурга (“в ньому... були зарізані... грабіжниками покійний поміщик Чалаков та дочка його”) [1, с. 174]. Занедбаний будинок “років з п’ять стояв так, лякаючи прохожих та сусідів своєю моторошною, таємною порожнечою” [1, с. 175]. Але не тільки занедбаність свідчить про те, що Чалаківський дім – інфернальний, ворожий людині простір. У ньому постійно відбувається щось неояснюване з точки зору здорового глузду: у спальні дочки та кабінеті батька... “уночі робилося бозна-що: хтось стогнав, плакав, ревів, чувся галас і грюкіт боротьби...” [1, с. 175].

Протиставлення “дому живих” й “антидому псевдоживих”, на думку Ю. Лотмана, здійснюється за допомогою цілого набору стійких ознак, зокрема висвітлення й звукових характеристик [7, с. 318]. У Чалаківському домі, наприклад, жодна людина не могла поселитися, бо примари “учиняли різний гомін, починаючи з хіхікання, що чорт зна звідки бралось, й кінчаючи сухим тріском, подібним до того, як би двоє кістяків терлись один об одного. Коли гомін не помагав, ... починали з’являтися мешканцям дому в ... чомусь білому, ефірному, повіваючи замогильним холодком” [1, с. 174].

Проте гості з Петербурга, “чужинці”, обирають своїм житлом саме “проклятий” дім, оскільки дуже відрізняються від мешканців міста не тільки одягом, поведінкою, способом життя, а певною мірою самі є елементами інфернального простору: “дві дами..., молоді й дуже гарні..., й п’ятеро добродіїв різного віку..., ... гарно, по-модному вдягнених, – “в панамах, білих штанях з підкоченими внизу холошами, в якихось обвислих черевиках і різнокольорових шкарпетках” [1, с. 175]. Жителями інферно їх можна назвати не лише за “дивний” одяг, а надто через те, що вони ведуть нічний спосіб життя: катаються Дніпром, люблять веселощі й “гульню”, не люблять яскравого світла, а вдень мляві й пасивні. Їхня нічна демонічна поведінка навіть налякала привидів: “Минуло два, три дні, минув і тиждень, а примари собі анітелень... Примари, мабуть, були засоромлені такою фамільярністю гостей і вперто не з’являлися” [1, с. 175].

“Гульня в Чалаковському домі, безглузда, буйна, пустотлива...”, нагадує “шабаш відьом” чи “бал у Сатани”, дику оргію. У сутінках усе здавалося химерним і абсурдним. “Сутінки (перехідний стан, межа) – перехідний час доби, який з’єднує день і ніч” [11, с. 665], пороговий символ, що означає невизначеність і подвійність, завершення одного циклу й початок іншого. Таємничий присмерк у віруваннях багатьох народів співвідноситься з “темним кордоном смерті” [11, с. 665]. Символіка ночі також різноманітна, проте її можна звести до двох значень: сон і смерть [11, с. 665].

У романі знаходимо чимало підтверджень неадекватності мешканців, їх одіозності, навіть екзальтованості: “Катя реготалася до нестями, бігала по всьому домі й саді за Чалаковим, який найшов щось із дамського туалету..., Андрусевич гатив по роялю й високим фальцетом співав якусь нісенітницю...” [1, с. 222]. Костяшкін намагався спокусити Катю й позбавити її цноти, Лі всіх спокушала й водночас критикувала й цинічно, вульгарно посміхалася” [1, с. 222]. Персонажі ніби постійно перебувають у стані сп’яніння якоюсь “густою, злотисто-червоною плінністю” під назвою “шкереберть”, ніби контактуючи з “інобуттям”. Цю запаморочливу настойку можна було дістати “тільки з особливої ласки у одного дивака-торговця” [1, с. 223].

Інфернальний дім чи “дім з привидами” з’являється як антипод до традиційного дому, відтак “основна побутова ознака будинку – бути житлом, житловим приміщенням – знімається як незначуща: залишаються лише семіотичні ознаки. Будинок перетворюється на знаковий елемент культурного простору” [7, с. 320]. Житло перестає бути одомашненим простором й трансформується в зону зла, гріха, демонічних сил, перетворюючись на труну чи склеп: “на вікна спустили штори, зачинили двері й зробили “інтимне освітлення”, загорнувши лампу в фіолетово-червоний газовий шарф, від чого обличчя набрало хмарно-дикого виразу й зуби відблискували синюватими іскрами”

[1, с. 223]; “кімнати неначе склеп” [1,

У фіолетових бліди, навіть зовнішності й по що посиніли й зовнішності є кровожадно-спух символізували ро

Інфернальні подвійності й іпостасями, ніби запрошує його парфумів. Тут Лі такою гарною, в цими синіми вели носа..., видно бу розпусти” має не жагу, звірині інс його ество, розум пугнуло душним пам’ятаючи себе кинувся у солодні зникають, Лі напівзаплющеним жінку. “В тілі з [1, с. 258].

Отруйна а знаходить у собі саме з мотивом роману стає топом і “чужим” простором шукаючи себе й порогах, Ростов, д

Отже, у ро осередок тепла, простір Роду. “перетворився на “чужими”; чи і інфернальних сил батьківщиною, зовнішніх ворожих аморальну істоту для яких неробство Халепа, Ніна (

[1, с. 223]; “кімната стала низькою, довгою, з темними синіми кутками, неначе склеп” [1, с. 226].

У фіолетових присмерках люди виглядають хворобливими, блідими, навіть синіми, а деякі набувають демонічних рис у зовнішності й поведінці: “... Усі здавалися якимись мертвими, як трупи, що посиніли й почали розкладатися” [1, с. 223]. Важливою деталлю зовнішності є губи Лі, які, як і у Ніни, “здавалися темними й кровожадно-спухшими, немов вона смоктала кров...” [1, с. 224] й символізували розпусту, шаленство й демонічність.

Інфернальний простір дому і всім речам надає загадковості, подвійності й несправжності, а персонажі обертаються різними іпостасями, ніби змінюють маски. Так, Ліда, спокушаючи Халепу, запрошує його до своєї кімнати, сповненої темряви й звабливих парфумів. Тут Лі перетворюється на “богиню”, здається “помолоділою й такою гарною, що Халела мимоволі весь час одводив очі від її лица з цими синіми величезними очима й ніжно-благородними лініями уст і носа..., видно було розріз грудей, білих і високих” [1, с. 251]. “Богиня розпусти” має необмежену владу над Халепою, намагається вивільнити жагу, звірині інстинкти, з якими бореться Андрій. Однак жага сповнює його єство, розум затуманюється, залишається лише бажання: “в голову шугнуло душним, теплим запахом її тіла й тих пахошів... Він, не пам’ятаючи себе, не пам’ятаючи нічого, з криком оскаженілого тіла кинувся у солодкий туман...” [1, с. 258]. При денному світлі ж її чари зникають, Лі перетворюється на стомлену, “з млявими напівзаплющеними очима й спухлими, криваво-червоними губами” жінку. “В тілі знову ... нудьга й глуха злість невідомо на кого...” [1, с. 258].

Отруйна атмосфера інфернального дому затягує, але персонаж знаходить у собі сили розірвати коло й утекти, хоч і не надовго. Тому саме з мотивом дому пов’язаний мотив дороги: центральним у фіналі роману стає топос вокзалу, який ніби знаходиться на межі між “своїм” і “чужим” простором, є перехідною зоною. Халела постійно подорожує, шукаючи себе й своє призначення (Петербург, місто на Дніпрі, замок на порогах, Ростов, дорога до військової частини).

Отже, у романі “Хочу” В. Винниченко переосмислює “Дім” як осередок тепла, любові, домашнього затишку, захисний сакральний простір Роду. “Дім” тут перестав бути безпечним і “своїм” та перетворився на “псевдодім”, у якому згасло вогнище й “рідні” стали “чужими”; чи навіть на “Антидім” – осередок полтергейсту й інфернальних сил, небезпечних для людини. Відбувся розрив із родом, батьківщиною, людина стала “бездомною”, підпала під вплив зовнішніх ворожих сил, хаосу й деформувалася, трансформувавшись в аморальну істоту: “гості” Чалаківського дому й мешканці Петербурга, для яких неробство й розпуста стали сенсом життя, частково Андрій Халела, Ніна Сосненко, Тимофій Чупрун. Розірвати це коло

залежності може тільки любов, повага й прагнення створити сім'ю з коханою жінкою. Тоді "Дім" знову стане "своїм" сакральним простором Роду, а не площиною руйнації й смерті – "страшним Чалаківським домом", у якому життя згасло назавжди.

Такий напрям дослідження вважаємо перспективним, оскільки він відкриває нові грані вивчення смислоутворюючих компонентів романістики В. Винниченка.

Література

1. **Винниченко В. К.** "Хочу!" / Володимир Винниченко // Дзеркало. Драматична поема Лесі Українки "Орґія" і роман Володимира Винниченка "Хочу!" / [упор. Володимир Панченко]. – К. : Факт, 2002. – С. 91 – 309.
2. **Волкова Е. В.** "Дом" и "дорога" как реалии и как символы в работах Ю. М. Лотмана / Е. В. Волкова // Вопросы философии. – 2007. – № 1. – С. 169 – 175.
3. **Энциклопедия символов, знаков, эмблем** / [авт.-сост. В. Андреева, В. Куклев, А. Ровнер; общ. ред., ил., маргиналии: макет А. Егазаров, С. Клошнев]. – 576 с. – (AD MARGINEM).
4. **Дом** (Материалы заочного "круглого стола") // Ступени. – 1997. – № 10. – С. 10 – 30.
5. **Краспухина Е. К.** Дом как любовь / Е. К. Краспухина // Ступени. – 1997. – № 10. – С. 40 – 70.
6. **Исупов К. Г.** Мифологема "Дома" в русском контексте / К. Г. Исупов // Ступени. – 1997. – № 10. – С. 30 – 40.
7. **Лотман Ю. М.** Семиосфера: Культура и взрыв. Внутри мыслящих миров. Статьи. Исследования. Заметки / Ю. М. Лотман; [сост. М. Ю. Лотман]. – СПб. : Иск-во СПб, 2000. – 704 с.
8. **Новикова М. А.** Символика в художественном тексте. Символика пространства (на материале "Вечеров на хуторе близ Диканьки" Н. В. Гоголя и их английских переводов) : [учебн. пос.] / М. А. Новикова, И. Н. Шама. – Запорожье : СП "Верко", 1996. – 171, [1] с.
9. **Стрих В. Б.** Дом и бездомность / В. Б. Стрих // Ступени. – 1997. – № 10. – С. 70 – 77.
10. **Тесля С. Н.** Дом как привычка и символ повседневной жизни / С. Н. Тесля // Ступени. – 1997. – № 10. – С. 54 – 70.
11. **Турскова Т.** Новый справочник символов и знаков / Т. Турскова. – М. : РИПОЛ КЛАССИК, 2003. – 800 с. – (Необычные справочники).

Дубров В. Винниченк
У статті "Хочу!" про традиційному сакральності інфернальний людини. Відслідковує особливості світогляду й метаморфоз, п

Ключові

Дубров В. Винниченк
В статті "Хочу!" про традиційному сакральності інфернального сутності чез "своєї"/ "чужої" "иномирня". Ї или отрицате поведення ч двойственност

Ключеві

иррациональн

Dubrov V. Vinnichenko
In article "Hochu!" to analyze traditional and sacredness and space – "pseudo" Accordingly, of "homelessness" of "House" (p) behaviour of the dualities of infernal
Keywords
irrational.

Дубровська А. С. Опозиція “Дім” / “Антидім” у романі В. Винниченка “Хочу!”

У статті зроблено спробу на матеріалі роману В. Винниченка “Хочу!” проаналізувати специфіку втілення символу “Дому” в традиційному розумінні та його переосмислення, пов’язане з втратою сакральності й перетворенням на “чужий”, ірраціональний, навіть інфернальний простір – “псевдодім” чи “Антидім”, ворожий сутності людини. Відповідно, проаналізовані опозиції “свій” / “чужий”, “центр” / “прикордоння”, “бездомність” як прояви “інобуття”. Розкрито особливості впливу “Дому” (позитивного чи негативного) на формування світогляду й поведінкової моделі людини. Виділені мотиви маски, метаморфоз, подвійності інфернального простору, дороги.

Ключові слова: простір, дім, антидім, псевдодім, ірраціональне.

Дубровская А. С. Опозиция “Дом” / “Антидом” в романе В. Винниченка “Хочу!”

В статье сделана попытка на материале романа В. Винниченко “Хочу!” проанализировать специфику воплощения символа “Дома” в традиционном понимании и его переосмысление, связанное с потерей сакральности и преобразованием в “чужое”, иррациональное, даже инфернальное пространство – “псевдодом” или “Антидом”, чуждый сущности человека. Соответственно, проанализированы оппозиции “свой” / “чужой”, “центр” / “пограничье”, “бездомность” как проявления “иномирия”. Раскрыты особенности влияния “Дома” (положительного или отрицательного) на формирование мировоззрения и модели поведения человека. Выделены мотивы маски, метаморфоз, двойственности инфернального пространства, дороги.

Ключевые слова: пространство, дом, антидом, псевдодом, иррациональное.

Dubrovskaya A. S. Opposition “House” / “Antihouse” in the novel of V. Vinnichenko “Hochu!”

In article attempt on a material of the novel of V. Vinnichenko “Hochu!” to analyse specificity of an embodiment of a symbol of “House” in traditional understanding and its reconsideration, connected with losing of sacredness and transformation in “another’s”, irrational, even infernal space – “pseudo-house” or the “Antihouse” alien to essence of the person. Accordingly, oppositions “self” / “another’s”, “center” / “border zone”, “homelessness” as displays of “unreality” are analysed. Features of influence of “House” (positive or negative) on formation of outlook and model of behaviour of the person are opened. Motives of a mask, metamorphosises, dualities of infernal spaces, roads are allocated.

Keywords: space, the house, the antihouse, the pseudo-house, irrational.